

Làm cho bà cũng ăn mẹ m vú i cà, làm th y bà cũng ăn cà vú i m m

Cà trong cái nghĩa đầu tiên của nó là một danh từ dùng để gọi một loài thực vật cho quả ăn đắng. Nhưng trong cái loài quả gọi là cà này cũng còn được phân biệt ra làm nhiều giống: Nào là cà pháo, cà dái dê hay cà tím, cà đĩa hay còn gọi là cà dòn v.v... Ngoài các loại cà vốn được người dân xưa ta trồng để làm thực phẩm từ lâu đời nói trên, còn có một số cà thuộc loại ngoại lai du nhập như cà chua hay có người còn gọi là cà "tô mát" cho có vẻ ta đây cũng rành tiếng Tây, và vài thứ có tên do gọi theo phiên âm mà có tiếng cà nhưng không hẳn là cà như cà ri, cà phê v.v...

Cà chua cũng là một loại rau quả nhưng cho mình xuất hiện ở ta từ lúc có các ông Tây bà đầm qua "khai hóa" cho dân ta và tiếp cho dân ta làm quen với những món ăn Tây phương, như thế mà dân ta mới biết ăn cà chua và trồng cà chua để bổ sung cho danh sách rau quả bản địa ngoài chợ.

Cà chua ngoài việc được dùng làm thực phẩm như ăn sống, nấu chín, làm thành sốt cà, nước giấm khát bụng cũng có nhiều sinh tố v.v... còn được xem dùng như là một loại vũ khí tuy không có khả năng sát hại hay gây tổn thương tích cho người bị tấn công nhưng cũng để làm sốt may tín của người đó. Một nghề sĩ bát tài, trình diễn bả bả đĩa thì thay vì được khán giả tặng hoa, lại được khán giả tặng cho mấy quả cà chua thối. Mấy chính khách, lãnh tụ tầm cỡ quốc gia có những chính sách, chương trình, được người không phù hợp với quy định hoặc nguy hiểm của nhân dân một nước khác, hay một tập thể nào đó thì khi công du đến các vùng này thì nào cũng có những cuộc đàn chào mừng cà chua thối của những nhóm người chống đối.

Còn như cà ri cũng là một loại thực phẩm nhưng thật ra cà ri không phải là loại quả mà chính

là một loại rơm cón ăn được nhúng vì gọi theo phiên âm tiếng Tây nên vẫn có tiếng cà. Tuy nhiên khi nói đến cà phê thì lại đúng là một loại trái cây nhúng không phải dùng để ăn mà chỉ dùng để lấy hạt đem rang cho cháy đen ngòm lên rồi xay nhỏ để cho nước sôi vào tạo thành một loại nước uống có màu đen sẫm và vị thì đắng đắng nhúng lại có mùi hăng hăng thơm rất quyện rũ, và khi uống vào thì thấy tinh thần nhúng sáng khoái ra. Món này cũng được các ông Tây bà đầm du nhập vào xã ta vào thời nước ta trước Phú Lãng Sa đô hội, tuy nhiên sau đó dân ta cũng rất đông ngóng đi đâm ra ghiền cái món cà phê này đến nỗi có nhiều người sáng dậy mà mắt ra mà không có ly cà phê để nhâm nhi là không chịu được. Không nhúng thôi, hai tiếng cà phê còn được biến hóa thành cụm từ "cà phê cà pháo", một thứ thành ngữ được dùng để cho một phồn thịnh xã giao trong đời sống xã hội. Bữa bè gặp nhau vẫn hay có thói quen rủ nhau đi uống cà phê để tâm sự. Dân sành mung hay ngóng người mua nước uống khác một điếu gì đó thì phải biết lo hời hợt, nhúng lại được nói khéo ra là lo cà phê cà pháo cho kẻ mình mua như vị thì mới mong được được một đích.

Ngoài nhúng món cà được xem là thức phẩm cho người kén trên, còn có một loại cà gọi là cà được hay có khi còn gọi là cà được được là loại cà để làm hoang, cũng có quẻ nhúng nước ăn vào thì coi như là đi đong luôn, tuy nhiên đôi khi lại được người ta dùng để biến thành một vài vật thu được được biến "để được được" theo kiểu Đông y, không kẻ cái một đích dùng làm thuốc được được.

Một dù khi nói đến cà được dùng làm thức phẩm thì các loại cà như cà tím, cà dĩa thường được đánh giá cao hơn vì có thể chế biến thành nhiều món ăn khoái khẩu như đem xào với thịt ba rọi, nhúng chín thoa mỡ hành, nước với da heo thành món cà bung chần nóng hổi, nhúng ăn theo kiểu này thường đòi hỏi khi nước uống phải kèm theo vài món phụ hay gia vị hành mỡ hời hợt nên kém cho nên phải là nhúng gia đình khá giả một tí thì mới hay ăn theo kiểu đó. Chỉ riêng có món cà pháo là bình dân nhất do cách ăn cũng rất đơn giản và cách chế biến cũng dễ dàng không tốn kém vì người ta có thể dùng nó để ăn sống chần mỡ với tí mỡ tôm hoặc thông dụng nhất là đem phơi cho héo rồi bỏ vào nước muối ngâm như kiểu muối dưa cải một thời gian cho cà trở thành chua chua mơn mơn để dành làm món mơn để ăn cơm được rồi.

Chính vì vậy mà khi nước đến cà thì hầu như người dân Việt nào cũng sinh ra và lớn lên một nhúng quê húng húng hào có bữa ngàn năm vẫn hiên nhúng vẫn quanh quẩn với cái nghèo tẻ nhạt sững nghĩ ngay đến món cà pháo trước tiên, vì nhà nghèo thì thường bỏ bữa cơm không mấy khi có thức cá mà chỉ có món cà pháo muối dưa làm chuồn. Riêng trong Nam thì như ruộng được sông rạch lắm cá nhiều tôm nên người bình dân vẫn có thể sang hơn một tí, vì người ta còn có thể đem cà muối chung với mỡ cá thành món mỡ cá gọi là mỡ cá để dùng.

Cũng vì cà là món ăn rất tiện thông dụng cho nên xưa kia nhiều người đã đi đến được chế nuôi cơm

Bình cà chớn

Tác Giả: Đoàn Văn Khanh

Thứ Sáu, 16 Tháng 4 Năm 2010 11:54

mà gộp phải chăng mang trong ngực i dòng máu hà tiện n cò trộm Sò i tham công tiếc vi c, ch
mu n cho ngực i làm th t đ c vi c cho mình mà cho ăn c m thì ch ng có gì khi n cho ngực i
làm công nhi u lúc quá b t mẫn phải th t lên:

Làm cho i m cũng ăn m m v i cà

Làm th y bà cũng ăn cà v i m m

Vì cà là m t lo i cây cho th c ph m đ c ngực i ta tr ng cho nên công vi c tr ng cà cũng có
th i v . Ca dao có câu nói v th i đi m đ tr ng cà nh sau:

Tháng giêng là tháng ăn ch i

Tháng hai tr ng đ u, tr ng khoai, tr ng cà...

Không nh ng cà đ c tr ng có th i v mà cái m nh v n cà đôi khi còn là b i c nh cho nh ng
cu c tình nên th c a nh ng đôi trai gái mi n quê nh ca dao t ng có m t bài miêu t m t m i
tình i làng, v i i i tuy có đ m màu trách móc nh ng cũng i r t nh nhàng c m đ ng th m
thía, khi i đ u b ng m y câu:

Trèo lên cây b i hái hoa

B c xu ng v n cà hái n i m xuân...

Trong m t bài ca dao khác, cà cũng đ c nh c đ n m t cách khá ng nghĩnh h n:

Thân anh làm r Ch ng dài

M t đêm ăn h t m i hai v i cà

G ng đâu thì đ c anh ra

K o mà anh ch t v i cà đêm nay!

Th t ra thì khi đ c bài ca dao này tôi không hi u cái anh chàng này làm r ki u nào mà m t
đêm i ăn h t m i hai v i cà. Th ng thì m t v i cà có c hàng ngàn qu và cà mu i thì ch

ăn đồ chớ c quố là đồ c m th y m n c c và khát n c khô c h ng r i mà anh chàng này x i luôn m t h i m i hai v i thì tôi không tài nào hi u n i.

Không nh ng ca dao nh c đ n cà mà ngay c trong văn ch ng văn h c cũng có nhi u câu chuy n hay giai tho i có liên quan đ n cà. Tr c đây thi sĩ T n Đà v n thích ăn và sành ăn nh ng ch ng may i trót sinh ra làm m t nhà th c cái x mà "văn ch ng h gi i r nh bèo" cho nên đ ng ti n nhu n bút không cho phép thi sĩ mua nh ng món ăn nh th t cá, do đó mà b a c m hàng ngày c a nhà th cũng ch đ m b c v i m y món đ p đ i nh d a chua, cà mu i mà thôi. Ngày xuân, th y thiên h tr y h i chùa H ng, m t n i th ng c nh i còn n i ti ng v món rau s ng ngon mà thi sĩ thì r ng túi ch bi t n m khoèo n nhà làm th , bèn phóng bút h luôn m y câu:

*Mu n ăn rau s ng chùa H ng
Đ ng ti n ng i t n, con đ ng ng i xa
Không đi đanh i i nhà
Cái d a thì khú cái cà thì thâm.*

Sau khi T n Đà cho đăng bài th này lên báo thì có m t b c n l u đ c gi b ng nhiên đâm ra th ng c m cho hoàn c nh c a thi sĩ bèn t mình đi vi ng chùa H ng r i mua rau s ng v và đem g i bi u cho thi sĩ kèm theo bài th h a nh sau:

*Này đây rau s ng chùa H ng
Đ ng ti n kh i t n, con đ ng kh i xa
Không đi, xin g i i nhà
Thay cho d a khú, v i là cà thâm.*

Không bi t nhà th c m kích t m lòng t h u c a ng i n đ c gi này nh th nào nh ng bài th h a đó đã đ c nhà th đ a lên báo, nh th mà văn h c có thêm đ c m t giai tho i v ăn c a nhà th sành ăn này.

Truy n L u Bình D ng L cũng nh c đ n cà. L u Bình và D ng L v n là đôi b n đ ng môn r t thân nhau t th a nh . D ng L nhà nghèo nên v n th ng đ c L u Bình giúp đ , nh th mà D ng L m i có th ti p t c dùi mài kinh s cho đ n khi thi đ và đ c ra làm quan giàu sang danh v ng.

Lưu Bình vốn nhà giàu nên không mấy chuyên tâm vào việc học hành nên thi rớt rớt i lồi xoay ra ăn chơi cợt bợc phung phí chớng mấy chớc gia sản của cha mẹ để lồi khánh kiết. Nhờ lồi ngớ i bần nghèo thân thiết ngày xưa mà nay đã trở thành giàu sang phú quý, Lưu Bình bèn tìm đến mong có chớc nểng thân.

Dường Lưu biết bần mình vì ham ăn chơi không chú u học hành nên nghĩ rằng nếu mình cứ u mang bần theo kiêu u thớng tình thì không bao giờ giúp bần tiến thân để c bèn nghĩ ra cái kế làm bợc không thêm tí p, lồi còn sai lính đến bợc thí cho Lưu Bình chén cơm hơm với quố cà thơm. Lưu Bình hơm lơm bèn bợc đi.

Sau đó Đường Lưu mời cho gợc ngớ i với thợc ba của mình là Châu Long lên gợc bày mời u tợc của mình với ngớ i bần cũ và mời n nhợ Châu Long thay mình trở c tiếp để ng ra săn sóc cho Lưu Bình để giúp cho anh ta có cợc hợc làm lồi cuợc để i. Châu Long nhợ n lồi nên Đường Lưu bèn giao tiến nong cho Châu Long đi tìm Lưu Bình đem với nuôi, khuyên gợc và khuyợc khích cho Lưu Bình học hành.

Lưu Bình tợc khi gợc n Đường Lưu vô ân bợc nghĩa để i với mình thì cũng mong có cợc hợc rợc a cái mời hơm này cho nên khi gợc p để c Châu Long tợc nguyợc để ng ra chăm sóc bợc bợc mình thì cũng thay để i lồi sợng, chuyên tâm học hành cho nên đến kợc vua lồi mợc khoa thi thì Lưu Bình cũng gợc thí và đã thi để . Lưu Bình vinh qui trở với, lòng tràn ngợp hân hoan mong gợc p Châu Long để cùng nàng xe duyên với chợng. Thợc nhợng khi với đến nhà thì chợng thợc y bóng dáng Châu Long đâu nợc a cợc .

Sau đó Lưu Bình để c bợc ra làm quan. Nhờ mời hơm năm xưa, Lưu Bình tìm đến thăm Đường Lưu mong rợc a hơm nhợng khi với đến nợc i thì Đường Lưu đã với cho gợc Châu Long ra chào hợc rợc i kợc rõ ngợc n ngành cho Lưu Bình biết, nhợc thợc mà Lưu Bình mời hiợc u tợc m lòng tợc cợc a Đường Lưu . Thì ra nhợc Đường Lưu khôn khéo biết dùng quố cà thơm nhợc mời hình thợc sợc nhợc để đánh thợc lòng tợc ái cợc a Lưu Bình mà cuợc để i Lưu Bình đã chuyợc n hóa sáng sợc a trở lồi i.

Tuy cà pháo không phợc i là món ngon với tợc lồi và xét với mợc giá trị dinh dưỡng thì cà pháo còn có nhiợc u để c tính nợc a vì ăn cà thớng gây nhợc mình, da để dăm ra sợc n sùi ngợc a ngứa v.v... Tợc c ngợc cũng có câu: "Mợc t quố cà là ba thang thuợc" không phợc i mợc t quố cà bợc bợc ng ba thang thuợc mà ngớ i đang bợc nh hay yêu yợc u trong ngớ i mà ăn cà vào thì thợc nào bợc nh cũng nợc ng thêm. Thợc nhợng cà pháo cũng có để c tính làm cho ngớ i ăn quen có thợc trở thành ghiợc n. Ca dao có câu:

*Anh đi anh nhớ quê nhà**Nhớ canh rau muống nhớ cà dầm tương.*

Vào cái thời mà dân ta dù có đi đâu đi nữa thì cũng chỉ gọi là nhà trong cái mảnh đất nhỏ ở Nam Quan đến mũi Cà Mau thì câu ca dao trên có lẽ cũng chỉ nói lên cái lòng quyện luyến hồn quê quê hương nghèo khổ của những người dân quê bỏ xóm làng quen thuộc để đến một đất lạ phương khác tìm kiếm sinh nhai. Tuy nhiên từ khi có cuộc "cách mạng giải phóng dân tộc" giúp cho người dân Việt mới có hơi thở mới cái đất ứ ứ bám víu lấy mảnh đất quê nghèo để y cứ để tung mình đi xa khắp bốn năm châu thì người ta mới càng hiểu thêm giá trị cái tình quê hương thơm thắm trong câu ca dao này.

Có rất nhiều người qua xứ người sinh sống, đến cả ăn các món ngon vật lạ để rồi bỏ quên những ký ức Tây Tàu mãi cũng đâm chán nên lâu lâu lại thèm món cà pháo. Chính vì thế mà người quê nhà mới chế ra cái món cà pháo đóng gói xuất khẩu. Dĩ nhiên Tây Tàu Mới chế cái gì để ngửi cái món cà muối này bao giờ, những đám dân Việt lưu lạc xứ người khi bắt chước thấy giá hàng để ngửi thơm thơm đóng hộp mang để thưởng nhận hiểu được tình cảm chúc nhau trên khắp hàng siêu thị có cả bóng dáng của cà muối xen vào là một mũi sáng lên, cũng như thế là đã tìm thấy cơ hội từ quê hương đem đến trong cái lồng cón con này.

Không biết có phải từ nguyên thủy từ ngữ cà dầm tương dùng để gọi loài cây quế không mà ý giá trị cho nên khi từ ngữ cà dầm tương ghép vào với những từ ngữ khác để tạo thành những cụm từ như mới đi đến từ cách thức, hình thái, để tính cả sự vật và con người, thì hình như từ ngữ gì kết hợp với từ ngữ cà cũng chỉ như mới đi đến cái mặt xấu, dở, yếu kém, hay có hiểu khi mà khuyến khích mặt tốt sự vật chỉ không có từ ngữ cà nào như mới đi đến sự hay ho, sung mãn hoặc từ để phê phán.

Khi đánh giá sự vật hay con người thì người đời dùng những từ ngữ để gọi là người "cà mềng" hay còn gọi là "cà là mềng". Người có vẻ như một thói quen, không tập trung tập trung thì người gọi là "cà lè". Chân bước đi khi nào cho đi đến nơi không khi nào thì gọi là "cà nhọc". Chân mà bước cà nhọc có khi còn dùng gọi là "cà thối" hay là "xi cà que".

Người nghèo ăn uống thì dinh dưỡng thì thân thể thì người gọi là "cà tong cà teo", hình dáng trông cũng như là que của "cà khế" hay "cà kheo". Do cái bệnh tật đối kinh niên cho nên đi đến nơi làm việc lúc nào cũng có vẻ như người theo kiểu "cà rạch cà tang", và thói quen thích "kẹo rạch cà rạch" chỉ không xông xáo. Người sá quê nghèo thì lại lười nhát, chân trâu, khi nào cho xe chạy không lăn bánh êm như trên xa lộ mà hay bị dúi xóc nên gọi là "cà tưng". Những người đi đến nơi không chỉ nghĩ mà lúc đi lúc nghỉ như con dê non thì gọi là "cà tưng".

Còn nh  mà không được đi học thì ch  thích ch y "c  nh ng" ngoài đường. Người l n mà vô công r i ngh  không biết làm g i thì th  ng hay "la c " ch  này ch  n . G p nhau chuy n g u ho i nhiều khi không còn biết chuy n g i đ  nói đ nh phải nói theo ki u "c  k  d ng ng". Do cái t t c  k  d ng ng mà sinh ra t t nói "c  r n" t c là nói ch i nói d n cho vui. Tuy nhiên đôi lúc vui quá cũng d  sinh ra m t lòng g y bất hòa nên đ m ra "c  kh a", c  nghĩa là nói th c ngang, nói x c h ng người khác. N u t   i c a người nào đ  x c phẩm quá n ng thì người đ c c  th  lên c n gi n đ t xuất làm cho h  th ng th n kinh không còn làm ch  được cái l  i ph t  m khi n cho nói không nên l i, mà c  l p ba l p b p v p v p vấp thành ra "c  l m". Đ ng ra thì c  l m ch nh là tên g i c a m t khuất t t v  nói bẩm sinh n i m t vài người mà khi sinh ra đ  được tr i ban cho h  m t b  máy ph t âm không hoàn ch nh, còn người b nh th  ng thì ch  c  l m t m th i r i h t m t khi c n t c kh  xung thiên đ  qua đi.

M c đ u đ  c  nhiều tiếng được g p v i tiếng c  đ  di n t  cái đ  cái y u k m n i s  v t hay con người nh  đ  nói tr n, nh ng còn m t tiếng n a đ ng nói đ n nh t là tiếng "c  ch n". Th t ra thì t i cũng không bi t định nghĩa tiếng c  ch n này nh  th  n o v  t i không c  khả năng làm t  đ i n, nh ng th  ng thì tiếng này được d ng đ  nói v  người v  c  xem trong m i t  ng quan x  h i c a m i người đ i với nhau thì người b  cho là c  ch n là người hay c  nh ng th i đ  b c đ ng, nh ng cách hành x  nh   a th c g y b nh xe hay ph  th i nh ng công việc chung,  n nói thì l i l  ti n h u b t nh t v.v...

Anh nào mà xây m ng   c v i m t c  n ng c  ch n là c  ngày b  leo c y. M t  ng ch ng hi n l nh mà rước được m t b  v  c  ch n là coi nh  cu c đ i v  s  nghiệp cũng ti u t ng. B  v  n o mà l y ph i m t  ng ch ng c  ch n là ch   m h n. Làm  n v i người c  ch n c  ngày v  n . Kết b n v i người c  ch n c  ngày mang h a vào thân h c b  b n đ ng. Đ t nước mà được l nh đ o b i c c ch nh kh ch c  ch n thì d n ch ng ch  c  nước b  g y  n m y.

T i cũng không biết cái tiếng c  ch n này b t nguồn từ th i nào nh ng trước đ y tiếng c  ch n c  l  ch  m i thông đ ng   miền Nam ch  người mi n B c h nh nh  không bi t. Ch nh v  th  mà khi quân B c Vi t m i vào chi m Sài Gòn sau khi ch  đ  miền Nam s p đ , người ta m i b t đầu truy n t ng cho nhau c u chuy n vui như sau:

M t h m c  m t anh công nh n Sài Gòn ng i nh m nhi y c  ph  buổi sáng   quán c c th y anh b  đ i B c Vi t l ng v ng g n đ c b n m i uống c  ph  v  nói chuy n. Anh b  đ i mi n B c v  đ  h c t p th m nhu n ch  tr  ng ch nh s ch c a Đ ng nên không b  l  c  h i n o đ  làm công tác tuyên truy n đ  cao x  h i mi n B c. Còn anh công nh n miền Nam thì bao lâu nay b  "M  Ngày đ u đ c" v  đ i s ng kh n kh  c a nh n d n mi n B c nên nay c  h i g p người anh em của x  h i chủ nghĩa mi n B c b ng x  ng b ng th t thì cũng muốn tìm hiểu thêm cho r  tr ng đen. C u chuy n b t đ u b ng c u h i c a anh công nh n miền Nam v  c 

Tác Giả: Đoàn Văn Khanh
Thứ Sáu, 16 Tháng 4 Năm 2010 11:54

8 / 9

Bình cà chớn

Tác Giả: Đoàn Văn Khanh

Thứ Sáu, 16 Tháng 4 Năm 2010 11:54

cho dân ta trở thành những con người lành mạnh hữu ích có sức tranh đua với thế giới năm châu và làm rạng rỡ con Rồng cháu Tiên?